UNIWERSYTET GDAŃSKI

KATEDRA ZOOLOGII BEZKRĘGOWCÓW I PARAZYTOLOGII

ul. Wita Stwosza 59, 80-308 GDAŃSK

2 listopada 2016 r.

Ocena
osiągnięć dra Daniela Kubisza ubiegającego się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk biologicznych w dyscyplinie biologia

1. Sylwetka Habilitanta

Dr Daniel Kubisz ukończył studia biologiczne na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego w 1982 r. Swoje zainteresowania chrząszczami rozwinął w Katedrze Entomologii Leśnej Akademii Rolniczej w Krakowie, gdzie po uzyskaniu magisterium podjął pierwszą pracę. W 1993 r. przeszedł do Instytutu Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN, gdzie pracuje obecnie jako kierownik Działu Zbiorów. W 2007 r. uzyskał stopień doktora w zakresie biologii na podstawie rozprawy pt. „Oedemeridae i Scraptiidae Polski (Coleoptera, Tenebrionoidea)".

Dr Daniel Kubisz jest wysokiej klasy entomologiem faunistą specjalizującym się od ponad 30 lat w badaniach chrząszczy ze szczególnym uwzględnieniem nadrodziny Tenebrionoidea.

2. Ocena osiągnięcia naukowego

Osiągnięcie naukowe dra Daniela Kubisza stanowi cykl dziewięciu publikacji pt. „ Bioróżnorodność i taksonomia chrząszczy z nadrodziny Tenebrionoidea (Insecta: Coleoptera) w Polsce".

Są to następujące pozycje opublikowane latach 2010-2015:

1. Kubisz D. et al. 2010. A faunistic review of beetle families Tetratomidae and Melenadryidae (Coleoptera: Tenebrionoidea) of Poland. Polskie Pismo Entomologiczne 79:107-138.
2. Kubisz D. et al. 2010. The Mordellidae (Coleoptera: Tenebrionoidea) of north-eastern Poland, a faunistic synopsis. Polskie Pismo Entomologiczne 79: 235-251.

3. Iwan D. et al. 2010. The occurrence of Tenebrionidae (Coleoptera) in Poland based on the largest national museum collections. Fragmenta Faunistica 54: 1-95.
4. Iwan D. et al. 2012. Coleoptera Poloniae: Tenebrionoidea (Tenebrionidae, Boridae). Critical checklist, distribution in Poland and meta-analysis. Warszawa, 480 str.
5. Gutowski J. et al. 2012. *Nacerdes carniolica* (Gistel, 1834) (Coleoptera: Oedemeridae) – nowy chrząszcz dla polskiej fauny. Wiadomości Entomologiczne 31: 267-273.
6. Kubisz D., Švihla V. 2013. Icones Insectorum Europae Centralis. Coleoptera: Oedemeridae. Folia Heyrovskyana, ser. B, 17: 1-12.
7. Jałoszyński P. et al. 2013. A synopsis of the family Aderidae in Poland (Coleoptera: Tenebrionoidea). Genus 24: 199-216.
8. Kubisz D. et al. 2014. Coleoptera Poloniae: Tenebrionoidea (Tetratomidae, Melandryidae, Ripiphoridae, Prostomidae, Oedemeridae, Mycteridae, Pythidae, Aderidae, Scraptiidae). Critical checklist, distribution in Poland and meta-analysis. Warszawa, 470 str.
9. Kubisz D. et al. 2015. Coleoptera Poloniae: Tenebrionoidea Mycetophagidae, Ciidae, Mordellidae, Zopheridae, Meloidae, Pyrochroidae, Salpingidae, Anthicidae). Critical checklist, distribution in Poland and meta-analysis. Warszawa, 744 str.

Głównym celem wieloletnich i żmudnych badań Habilitanta było zweryfikowanie i podsumowanie dotychczasowych danych faunistycznych dotyczących chrząszczy z licznej nadrodziny Tenebrionoidea w Polsce. Badania te zaowocowały rewizjami materiałów muzealnych oraz nowych zbieranych w terenie (Kubisz *et al.* 2010, Tetratomidae i Melandryidae; Kubisz *et al.* poz. 2, 2010, Mordellidae; Iwan *et al.* 2010, Tenebrionidae; Gutowski *et al.* 2012, Oedemeridae; Kubisz i Švihla 2013, Oedemeridae; 2013). Habilitant opracował także aktualne klucze do oznaczania gatunków rodziny Oedemeridae (37 gat., Kubisz i Švihla 2013) oraz Aderidae (7 gat., Jałoszyński *et al.* 2013).

Zasadniczym elementem osiągnięcia naukowego są trzy współautorskie pozycje (4, 8, 9, 2012-2015) wchodzące w skład monumentalnej monografii faunistycznej opublikowanej w serii Coleoptera Poloniae, które podsumowują badania faunistyczne nadrodziny Tenebrionoidea w naszym kraju. W dziele łącznie ujęto 328 gatunków z 18 rodzin. Do tego należy dodać jeszcze 103 gatunki, które jako wątpliwe usunięto z fauny Polski. Przedstawiono także pełne dane nomenklatoryczne dla wszystkich gatunków oraz ich rozmieszczenie geograficzne w Polsce oraz w Palearktyce. Monografia napisana w języku angielskim jest dostępna dla szerokiego grona odbiorców. Zawartość jej wchodzi też w skład elektronicznej bazy danych w sys-

temie: Mapa Bioróżnorodności. Część meta-analityczna bazuje na siatce UTM oraz regionach fizyczno-geograficznych. Wśród wyników meta-analizy na uwagę zasługuje tabela zestawiająca gatunki, których pospolitość i rzadkość jest mierzona liczbą kwadratów UTM i regionów występowania. Przy dobrze zbadanych grupach jak chrząszcze są to obiektywne informacje, pokazujące jaki jest status ekologiczny każdego z gatunków. Dane te mogą być wykorzystane przy planowaniu ochrony gatunkowej, waloryzacji faunistycznej środowisk oraz pozwalają na śledzenie zmiany zasięgów.

Wyniki przedstawione w tej pracy z pewnością wnoszą istotny wkład w proces tworzenia podstaw nowoczesnej faunistyki i będą wykorzystywane przez zoologów w analizach zoogeograficznych, ekologicznych oraz w ochronie gatunkowej bezkręgowców. Jestem pewien, że ta monografia jest „skazana" na częste cytowania w regionalnej literaturze zoologicznej, zwłaszcza dotyczącej chrząszczy. Warto w tym miejscu nadmienić, że Rosyjskie Towarzystwo Entomologiczne wyróżniło omawianą monografię Coleoptera Poloniae: Tenebrionoidea, której Habilitant jest współautorem jako najlepszą monografię zagraniczną opublikowaną w 2015 r.

Trzytomowa monumentalna monografia będąca podsumowaniem osiągnięcia naukowego została dobrze zaprojektowana i wykonana oraz dowodzi, że klasyczna faunistyka może być przydatna w weryfikacji hipotez związanych z bioróżnorodnością. Podsumowując, mogę z pełnym przekonaniem stwierdzić, że wnosi ona istotny wkład do rozwoju biologii systematycznej.

3. Ocena dorobku naukowego

Publikacje Habilitanta ukazały się w latach 1982-2016. Całkowita liczba publikacji wchodzących w skład dorobku naukowego wynosi 114 (bez habilitacji), w tej liczbie 13 w czasopismach indeksowanych. Liczba publikacji przed doktoratem wynosi 84 (w tym 3 indeksowane), a po uzyskaniu doktoratu 30 (w tym 10 w czasopismach indeksowanych).

Opublikowane prace Habilitanta przedstawiają osiągnięcia badawcze w zakresie: 1/ faunistyki regionalnej (63), 2/ ochrony chrząszczy w Polsce (15), 3/entomologii leśnej (17), 4/ ekologii molekularnej (11), 5/ kopalnych i subfosylnych chrząszczy (8).

Do grupy publikacji faunistycznych należy najwięcej pozycji. Zawierają one listy faunistyczne chrząszczy z różnych rejonów Polski, a także Białorusi, Ukrainy, Turcji i Iranu. Habilitant opublikował niezwykle bogate dane do poznania rozmieszczenia regionalnego, ekologii oraz statusu ochronnego gatunków należących do wielu rodzin chrząszczy we wszystkich regionach geograficznych Polski. Warto zaznaczyć, że 30 gatunków w faunie

krajowej wykazał po raz pierwszy. Na uwagę zasługują współautorskie obszerne opracowania chrząszczy w faunie Babiej Góry (Kubisz i Szafraniec 2003), czy kserotermicznych chrząszczy w dolinie Wisły (Mazur, Kubisz 2013). W serii Klucze do Oznaczania Owadów Polski opracował rodzinę Oedemeridae (Kubisz 1992), Anthicidae (Kubisz i Szwałko 1998), Cybocephalidae (Kubisz i Szwałko 1999) oraz monografię polskich Oedemeridae i Scraptiidae (Kubisz 2006). Habilitant jest autorem licznych publikacji związanych z ochroną gatunkową chrząszczy i ich siedlisk w Polsce. Brał udział w tworzeniu czerwonej listy chrząszczy Górnego Śląska, polskiej czerwonej księgi zwierząt, czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych. Wiele badań faunistycznych nad chrząszczami prowadził w dużych kompleksach leśnych. Nadal uczestniczy w trwającym od 1988 r. monitoringu ekologicznym Puszczy Białowieskiej (Kubisz 1995, 2004).

Najwartościowszy dorobek naukowy dra D. Kubisza dotyczy kopalnych chrząszczy oraz ekologii molekularnej. Habilitant w eoceńskim bursztynie bałtyckim [Kolibač et al. 2010; Paśnik i Kubisz 2002; Kubisz 2000, 2001a,b, 2003] odkrył i opisał 4 nowe taksony rangi rodzajowej oraz 13 gatunków w następujących rodzinach: Mordellidae, Melyridae, Staphylinidae i Trogossididae. Ponadto w zakresie ekologii molekularnej ważne i nowatorskie są współautorskie osiągnięcia dotyczące rekonstrukcji zasięgów chrząszczy stepowych w Europie dowodzące, że fauna stepowa w Europie środkowej jest aktualnie w regresie (Kubisz *et al.* 2012a,b; Heise *et al.* 2015; Kajtoch *et al.* 2013, 2014a,b, 2015, 2016; Mazur *et al.* 2014).

Podsumowując dorobek Habilitanta trzeba podkreślić, że jest on nadzwyczaj wielowątkowy. D. Kubisz jest koleopterologiem, który z powodzeniem opracowuje prawie wszystkie rodziny wielkiej, różnorodnej i trudnej do oznaczania grupy owadów i jako wytrawny taksonom i faunista nawiązuje współpracę w realizacji wielu projektów czego wynikiem są publikacje wieloautorskie. Publikacje te świadczą, że Habilitant znalazł się w krajowym i międzynarodowym gronie faunistów, ekologów i paleoentomologów jako ceniony i niezastąpiony specjalista w zakresie chrząszczy. Jednocześnie trzeba podkreślić, że chrząszcze to olbrzymia grupa owadów licząca w skali świata prawie 0,4 miliona gatunków. Nawet w skali Europy środkowej i Polski mamy do czynienia z porażającą różnorodnością taksonomiczną możliwą do opanowania tylko przez nielicznych. Do tego wąskiego grona z pewnością należy Habilitant.

Według Web of Science (All Databases, 26.10.2016) jego prace są cytowane 126 razy (bez autocytowań), a indeks Hirscha wynosi 7. W bazie Core Collection uwzględniającej artykuły z czasopism indeksowanych cytowań jest 39, a indeks h wynosi 5. Dla entomologa

specjalizującego się w entomologii systematycznej jest to niezły wynik, zwłaszcza, że większość publikacji indeksowanych ukazała się w ostatnich latach. Sumaryczny IF publikacji wchodzących w skład dorobku naukowego wynosi 22,411.

Podsumowując uważam, że omówiony powyżej olbrzymi i nadzwyczaj różnorodny dorobek naukowy spełnia z nadwyżką wymogi stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego.

4. Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego i organizacyjnego

Dr Daniel Kubisz nabył pewne doświadczenie w pracy dydaktycznej na Wydziale Leśnym Akademii Rolniczej w Krakowie, gdzie w latach 1983-1993 pracował jako asystent. Podczas zatrudnienia w Polskiej Akademii Nauk z dydaktyką miał kontakt incydentalny. Jedynie w latach 2007-2010 prowadził wykłady na temat ekologii i ochrony chrząszczy dla studentów Ochrony Środowiska Rolniczego na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie oraz dla studentów Inżynierii Środowiska na Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie.

Chętnie dzieli się swoją wiedzą i doświadczeniem z innymi specjalistami współpracując z licznymi krajowymi i zagranicznymi instytucjami naukowymi w badaniach chrząszczy współczesnych i fosylnych oraz z wydawnictwami jako recenzent publikacji.

Wśród instytucji naukowych, z którymi Habilitant współpracuje są m.in. Muzeum Przyrodnicze we Lwowie, Ojcowski Park Narodowy, Uniwersytet Jagielloński i Uniwersytet Gdański. Dr Daniel Kubisz jest aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Entomologicznego, Śląskiego Towarzystwa Entomologicznego, Towarzystwa Ochrony Puszczy Białowieskiej, Asocjacji Zoołogiv Zachidnoji Ukrajiny, The Palaentomological Society i Eurasian Dry Grassland Group.

Wyniki swoich badań przedstawił na kilku międzynarodowych konferencjach w Polsce (2009, 2013), Niemczech (2009), Anglii (2014), Francji (2012) oraz na wielu konferencjach krajowych (Gdynia, Gdańsk, Pińczów, Dosłońce, Ojców, itd.).

Z powodzeniem zdobywa środki na finansowanie swoich badań. Kierował realizacją projektu MNiSW, 2010-2013 pt. "Struktura genetyczna środkowoeuropejskich populacji kserotermicznych chrząszczy (Coleoptera: Buprestidae, Chrysomelidae): historia kolonizacji, stopień izolacji i status taksonomiczny". Był głównym wykonawcą w 3 zakończonych projektach finansowanych przez KBN, MNiSW i NCN (2001-2014). Natomiast obecnie jest pierwszym wykonawcą w projekcie finansowanym przez NCN pt. „Interakcje między chrząszczami a endosymbiotyczną bakterią *Wolbachia*: znaczenie niszy ekologicznej", 2014-2017.

Wyrazem uznania dla Jego autorytetu i dokonań naukowych są liczne prośby o recenzje publikacji w naukowych czasopismach międzynarodowych (np. Zootaxa, Annales Zoologici, Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae, Baltic Journal of Coleopterology) i krajowych (np. Acta Entomologica Silesiana, Parki Narodowe i Rezerwaty Przyrody, Wiadomości Entomologiczne). Wykonał też kilka ekspertyz entomologicznych na zamówienie, m.in. dla Ministerstwa Środowiska, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad czy Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krakowie. Jest członkiem rady redakcyjnej Acta Entomologica Silesiana (od 1996) oraz Monografii Faunistycznych (od 2006). W latach 2000-2006 pełnił funkcję redaktora naczelnego Biuletynu Muzeum Przyrodniczego w Krakowie.

Jego wieloletni dorobek dydaktyczny, popularyzatorski oraz organizacyjny jest nadzwyczaj różnorodny i bogaty. Oceniam go pozytywnie.

5. Wniosek końcowy

Dr Daniel Kubisz jest uznanym specjalistą w zakresie entomologii systematycznej. Podsumowując ocenę Jego osiągnięcia naukowego oraz dorobku naukowego uważam, iż odpowiadają one warunkom określonym w ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym (Dz. U. 2003 nr 65 poz. 595, z późn. zm.). Osiągnięcie naukowe dra Daniela Kubisza, jak i całość Jego dorobku naukowego stanowią istotny wkład w rozwój biologii systematycznej i uzasadniają nadanie Mu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk biologicznych w dyscyplinie biologia.

Prof. dr hab. Ryszard Szadziewski